

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.44 (3308) ●

● ЧАЦВЕР, 22 ЛІСТАПАДА, 2012

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

3 клопатам пра будучыню
Удзельнікі грамадскага форуму прапанавалі ўвесці ў школьныя праграмы новыя прадметы **Стар. 2**

“Наступная станцыя — Парэчча...”
Менавіта ў гэтым мястэчку 150 гадоў таму быў пабудаваны першы ў Беларусі чыгуначны вакзал **Стар. 3**

Краявіды з вышыні
птушынага палёту **Стар. 4**

На імпрэзы, што ладзіць Цэнтр беларускай культуры—Музей Максіма Багдановіча ў Яраслаўлі, збіраецца шмат моладзі

ЯК СПРАВЫ, ДЫСПАРА?

Падказка з мінулага

Максім Багдановіч, жывучы ў Яраслаўлі, далучаўся да культурнай спадчыны продкаў самастойна, па кнігах. Такім жа шляхам пайшлі тут і энтузіясты з суполкі руска-беларускай дружбы.

Варта нагадаць: у паволжскім Яраслаўлі, з якім цесна спалучаны лёс аднаго са знакамітых беларускіх паэтаў, ужо 20 гадоў існуе “Цэнтр беларускай культуры. Музей Максіма Багдановіча”. Ствараўся ён да 100-х угодкаў класіка: энтузіястам удалося абараніць ад зносу дом Ржэўскіх, у якім у 1912-1914 гадах жыла сям’я Багдановічаў, яго толькі перанеслі на іншы

бок па той жа вуліцы Чайкоўскага, стварылі ў будынку экспазіцыю. Музей з удзелам беларускай дэлегацыі ўрачыста адкрылі 9 снежня 1992 года. Такім чынам, хутка ў нас юбілей! Дарэчы, менавіта ў гэтым яраслаўскім доме Максім Багдановіч рыхтаваў да выдання зборнік вершаў “Вянок”, што пачыў свет у 1913 годзе.

А пры цэнтры, музеі амаль

15 гадоў працуе грамадская суполка руска-беларускай дружбы “Сяброўства”. Увогуле ў Доме Максіма беларусы — частыя госці. Жыццё тут цікавае: адзначаюцца народныя святы, праходзяць канцэрты. Часта імпрэзы прысвячаюцца знакавым падзеям жыцця Максіма Багдановіча і блізкіх яму людзей. Складваецца добрая традыцыя, што і вясельныя картэжы

яраслаўскіх беларусаў у гэты гасцінны дом заязджаюць.

У музей прыходзяць і маладыя беларусы, якія жадаюць лепш ведаць родавыя карані. Ёсць тут бібліятэка беларускіх выданняў, неблагая фанатэка, відэазапісы рэканструяваных абрадаў, а таксама касцюмы, ручнікі. Юнакі і дзяўчаты даўно хацелі разам пазнаваць родную культу-

ру, вывучаць мову, навучацца рамяствам. Ды выкладчыкаў беларускай мовы і вопытных знаўцаў беларускай культуры ў Яраслаўлі няма. І хто будзе штотыднёва прыходзіць, займацца з вучнямі? Рашэнне нам, вобразна кажучы, падказалі сцены гістарычнага дома. Як далучаўся ў Яраслаўлі да культурнай спадчыны продкаў Максім Багдановіч? **→ Стар. 2**

ПЕРСПЕКТЫВЫ

Душа адкрыта для сяброў

Беларускі нацыянальны тэхнічны ўніверсітэт паспрыяў таму, што ў Астане, у Еўразійскім нацыянальным універсітэце імя Льва Гумілёва, адкрыўся Цэнтр мовы і культуры Беларусі

Іван Ждановіч

Наладжванню культурных стасункаў паміж Беларуссю і Казахстанам, як вядома, нямала паспрыяла прысутнасць нашых суайчыннікаў-інтэлігентаў у стэпе: воляй лёсу яны аказаліся там яшчэ пасля паўстання 1830-31 года. Сярод іх быў і ўраджэнец Нясвіжа, вядомы этнограф Адольф Янушкевіч — ён першым апісаў побыт казахаў, іх культур-

ныя звычаі. Цяпер імем сына Беларусі названа адна з вуліц Астаны. Сімвалічна, што на ёй цяпер знаходзяцца і некаторыя будынкі Еўразійскага нацыянальнага ўніверсітэта імя Льва Гумілёва ў Астане, дзе нядаўна адкрыўся, як казалі ўдзельнікі ўрачыстасці, куток Беларусі ў Казахстане.

Сама ж урачыстасць адбылася, калі на пачатку лістапада Казахстан наведвала вялікая дэлегацыя з Беларусі на чале з

прэм’ер-міністрам Міхаілам Мясніковічам. А сімвалічную чырвоную стужку ля ўваходу ў Цэнтр перарэзалі віцэ-міністр адукацыі і навукі Казахстана Мурат Арынханаў і намеснік міністра адукацыі Беларусі Аляксандр Жук. Прадстаўнік Казахстана падкрэсліў: гэта яркі, незабыўны дзень у гісторыі Казахстана, універсітэта. Ужо 20 гадоў нашы дзяржавы маюць дыпламатычныя сяброўскія стасункі. Ён нагадаў, што сёлета ў

Цэнтр мовы і культуры Беларусі ў Астане адкрываўся ўрачыста

маі ў Мінску, у Беларускім нацыянальным тэхнічным універсітэце адкрыты Цэнтр Абая — Цэнтр казахскай мовы і культуры. Працягам добрай справы і стала адкрыццё ў Астане Цэнтра мовы і культуры Беларусі.

Аляксандр Жук нагадаў, што культурныя кантакты аблягчаць наладжванне стасункаў у іншых сферах супрацоўніцтва і выказаў надзею, што Цэнтр мовы і культуры Беларусі ў Астане такому ўзаемадзеянню паспрыяе. **→ Стар. 2**

ПАЗІЦЫЯ

З клопатам пра будучыню

Удзельнікі грамадскага форуму прапанавалі ўвесці ў школьныя праграмы новыя прадметы — пра айчынную духоўную культуру

Іван Ждановіч

Пад час грамадскага форуму “Духоўна-маральны фактар нацыянальнай бяспекі” гаварылі не пра матэрыяльны бок жыцця. Сапраўды, мы жывем пад абаронай, у моцным сілавым полі маральных законаў, традыцый, духоўных прыкладаў блізкіх нам людзей. Духоўнасць, па сутнасці, і ёсць нябачная лінія абароны асобы, Айчыны ад таго, што можа быць разбуральным для нас, прычыняць пакуты духоўныя і фізічныя. Не сакрэт: калі зломлены маральны дух войска — яно гіне. Так было, дарэчы, і дзвесце гадоў таму, як казаў адзін выступоўца, з “маральна абцяжараным разбоем і марадзёрствам” войскам Напалеона: яно заканамерна пацярпела паражэнне пад час пераправы цераз Берэзіну ў канцы лістапада 1812-га.

У рэзалюцыі-звароце да грамадства ўдзельнікі форуму, а гэта вучоныя, выкладчыкі, прадстаўнікі ўлады, духавенства, гра-

мадскія дзеячы, пісьменнікі, журналісты, выказалі занепакоенасць тым, што цяпер і нематэрыяльныя фактары ўсё больш актыўна ўплываюць на грамадскія працэсы. Яны канстатавалі: “У эпоху інтэнсіўных інфармацыйных абменаў духоўна-маральны фактар, захаванне традыцыйных каштоўнасцяў, высокіх стандартаў працоўнай, сямейнай і грамадзянскай этыкі з’яўляецца асновай не толькі грамадска-палітычнай стабільнасці грамадства і дзяржавы, але і важнейшым фактарам эканамічнага развіцця, павышэння чалавечага патэнцыялу”.

Варта заўважыць, што ладзілі форум у прэс-цэнтры мінскага Дома прэсы Нацыянальная акадэмія навук, Міжнародны фонд “Сям’я — Яднанне — Айчына” і грамадскі савет па маральнасці. Размова атрымалася цікавай, змястоўнай. Дарэчы, у сакавіку ў Мінску ўжо праходзіў круглы стол “Рэлігійны фактар нацыянальнай бяспекі Рэспублікі Беларусь”, яго матэрыялы выдадзены асобнай

Грамадскі форум у Доме прэсы – пляцоўка для абмену думкамі

кнігай. Прэзентавалася на форуме і кніга Аляксея Осіпава “Праваслаўе і духоўная бяспека”, у анатацыі да якой гаворыцца: “Сёння чалавек, які не мае дакладных духоўна-маральных арыенціраў і маральных каштоўнасцяў ці той, хто згубіў іх, уяўляе з сябе рэальную пагрозу для грамадства, значна большую, чым знешнія ворагі ці нестабільнасць эканомікі. Бездухоўнасць ці ілжэдухоўнасць вядуць нас да пагібелі, знішчачы культурна-генетычны код народа. Распад інстытута сям’і ставіць пад пагрозу будучыню ўсёй нацыі”.

У Беларусі, адзначаецца ў

рэзалюцыі, удалося зберагчы важнейшыя перадумовы духоўна-маральнага дабрабыту. Існуе працоўная этыка, ладзіцца ў канструктыўным рэчывы ўзаемадзейне дзяржавы і традыцыйных канфесій, забяспечаны міжнацыянальны і міжканфесійны мір. Аднак глабальны фінансва-эканамічны і цывілізацыйны крызіс, а таксама неадназначныя рэгіянальныя працэсы ставяць перад беларускай дзяржавай новыя выклікі. А значыць, трэба на іх адказаць.

Удзельнікі форуму падкрэслівалі: адметная роля пры гэтым належыць сферы адукацыі, бо

менавіта там, асабліва ў школах павінна весціся асноўная праца, каб умацоўвалася маральнасць, зноў набывалі вагу традыцыйныя каштоўнасці — як адна з асноў нацыянальнай бяспекі Бацькаўшчыны. У звароце ёсць прапанова: без прапаруджвання ўвесці ў сістэму адукацыі прадметы “Асновы айчыннай духоўнай культуры” і “Духоўна-маральныя асновы сямейнага жыцця”. Вывучэнне іх, палічылі ўдзельнікі форуму, дазволіць моладзі адкрыць для сябе багатую скарбніцу духоўна-маральных каштоўнасцяў нашага народа, адчуць сябе патрыётамі і грамадзянамі Бацькаўшчыны.

ЯК СПРАВЫ, ДЫСПАРА?

Падказка з мінулага

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Самастойна, па кнігах. Што ж, паспрабуем і мы! З 4 кастрычніка ўдзельнікі гуртка збіраюцца кожны тыдзень, спрабуюць гаварыць па-беларуску, абменьваюцца навінамі, робяць даклады. А ў канцы сустрэчы — невялічкая дыктоўка. Дапамагаюць нам курсанты-беларусы Яраслаўскага філіяла Ваеннакасмічнай акадэміі імя Аляксандра Мажайскага.

Дарэчы, сам Максім Багдановіч пісаў, што “беларусы павінны быць знаёмы з мовамі славянскіх народаў. І беларусам гэтае лягчэй даецца”. Мы таксама марым вывучаць і іншыя славянскія мовы. Удзельнікі гуртка збіраюцца не толькі для супольнай падрыхтоўкі заняткаў: мы гаворым пра беларускую літаратуру, гісторыю, тэатральныя пастаноўкі, тэлеперадачы, фільмы. Мы паступова, праз кніжныя тэк-

Маладыя аматары беларускай мовы з Яраслаўля

ты і асабістыя зносіны спасцігаем законы беларускай мовы, факты з гісторыі і культуры беларусаў.

Цяпер да гуртка моладзі далучаюцца і старэйшыя нашы суайчыннікі, якія любяць родную мову. І яраслаўскі ансамбль беларускай песні “Крыніца” не застаецца ўба-

ку ад сходаў “Спадчыны”.

Пра самыя цікавыя падзеі ў клубе мы будзем рэгулярна паведамляць вам. Па-беларуску!

Кацярына Міцкевіч-Акругіна, навуковы супрацоўнік Цэнтра беларускай культуры — Музея Максіма Багдановіча, г. Яраслаўля

ПЕРСПЕКТИВЫ

Душа адкрыта для сяброў

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Вядома ж, добрыя перспектывы мае супрацоўніцтва ў навукова-адукацыйнай галіне. Даўнія кантакты паміж Казахстанам і Беларуссю пашыраюцца ў сферы прамысловасці, гандлю, навукі, адукацыі. Як прыклад удалага супрацоўніцтва Аляксандр Жук згадаў такі інавацыйны праект, як Навукова-адукацыйны кансорцыум паміж універсітэтамі Беларусі і Казахстана. Кансорцыум створаны летась, а рэалізуецца ўжо 8 праектаў на суму больш за 125 тысяч долараў. Дарэчы, 8-9 лістапада ў Астане праходзіла другое пасяджэнне сумеснай Рабочай камісіі па каардынацыі дзейнасці міждзяржаўнага кансорцыума. Абмеркаваны шэраг пытанняў, намечаны перспектывы кірункі супрацоўніцтва. У праватнасці, для развіцця кантактаў прызнана важным праводзіць больш сумесных канферэнцый, семінараў, форумаў. Было разгледжана каля 100 новых навукова-інавацыйных праектаў. А ўніверсітэты і навуковыя арганізацыі — гэта эфектыўныя лакаматывы эканамічнага развіцця.

Сяброўства моцнае тады, калі людзі лепш ведаюць адзін аднаго. “Мы сёння даем магчымасць нашым казахстанскім сябрам дакранацца да гісторыі, культуры, традыцый і звычаяў беларускага народа, а значыць — лепш зразумець і беларускую душу”, — казаў на адкрыцці цэнтра Аляксандр Жук. У Астане створаны адметны куток Беларусі. Там размешчаны партрэты беларускіх пісьменнікаў-класікаў, кнігі,

Лялькі прыехалі ў Астану з Мінска

кераміка, вырабы з саломкі, лёну, сувеніры... Многае, чым спрадвечу беларусы славіліся, прадстаўлена ў экспазіцыі. І нават беларускі караван на адкрыццё цэнтра спецыяльна быў прывезены з Мінска.

А якое дачыненне да культурнага праекта мае БНТУ? Дырэктар міжнароднага студэнцкага цэнтра ўніверсітэта Ала Маеўская патлумачыла: дзякуючы намаганням яго супрацоўнікаў стваралася экспазіцыя. Напрыклад, прыгожыя лялькі былі зроблены майстрамі з універсітэцкага Цэнтра этнаграфіі, фальклору і рамёстваў. І прадстаўнікі іншых беларускіх вуні прывозілі падарункі ў Астану — яны цяпер упрыгожылі экспазіцыю.

Ад рэдакцыі

Атрымаўшы добрую навіну, мы вырашылі ўдакладніць: хто ж канкрэтна адладжвае работу гуртка — спадзяемся, з часам у яго будзе і назва — ды найбольш актыўна ўдзельнічае ў сустрэчах. Кацярына Міцкевіч-Акругіна напісала, што збірае гурткоўцаў у музеі яна, як старшыня маладзёвай суполкі беларусаў Яраслаўля. І яе муж, Аляксандр, хоць і не беларус, захапіўся беларускай культурай, стаў адным з тых, хто рухае справу. (А можа аказацца, што і ў яго прыцягненне да беларускасці не выпадковае: варта пацікавіцца радаводам.) Яшчэ маюць інтарэс да родавых каранёў Аляксей Апяцёнак, Дзяніс Нартовіч, яны найбольш актыўныя ў беларускім гуртку. Сям’я Аляксея — з Міншчыны, і хоць сам ён нарадзіўся ў Яраслаўлі, але жыва цікавіцца ўсім беларускім. Дзяніс жыве ў паволжскім горадзе нядаўна, вучыцца на гістфаку Яраслаўскага педуніверсітэта. Яго сям’я прыехала з Краснаярска, а раней жыла на Палессі. Дзяніс вывучае касцюмы, побыт беларусаў Палесся. “І мае родавыя карані — таксама з палескай зямлі, — дадае Кацярына. — Бабуля мая родная, Ніна Міцкевіч, 40 гадоў працавала настаўніцай пачатковых класаў у Калінкавічах і Аўцюках — гэтая вёска шырока вядома цяпер як сталіца беларускага гумару. Бабуля мела ганаровае званне заслужанай настаўніцы Беларусі, пяць гадоў таму яе не стала”.

Дарэчы, ад бабулі-настаўніцы трохі ведае беларускую мову і Кацярына, хоць, прызнаецца, размовы з ёй былі нячастымі. Цяпер унучка спасцігае “душу народа” па кнігах, але не баіцца памылак, спадзяецца, што гены возьмуць сваё. Іншыя гурткоўцы, напісала яна, “таксама не ведаюць пакуль беларускай мовы, але мы павінны вывучаць яе, каб не было сорамна”. Яшчэ паведаміла: “Газету “Голас Радзімы” ў Яраслаўлі атрымліваем, чытаем кожны нумар”.

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Водгулле з глыбінь стагоддзяў

У Мінскай гарадской Ратушы ўрачыста адкрывалі выніковую выставу Міжнароднага мастацка-гістарычнага праекта “Перазоў стагоддзяў: 1812-2012”.

Людміла Малей

Праект распрацаваны грамадскай арганізацыяй “Беларускі зялёны крыж” пры падтрымцы клуба-сядзібы “Бівак” і прысвечаны падзеям 1812 года на беларускай зямлі. У прадстаўленых на выставе творах маладых мастакоў і выкладчыкаў з Беларусі, Расіі, Украіны адчуваецца спалучэнне мінулага і сучаснасці. Дзея ў Ратушы пачалася з прагляду відэафільма, створанага Вольгай Ялагінай і Сямёнам Шаўцовым па матэрыялах праекта.

Галіна Ладзісава, дырэктар Музея гісторыі Мінска, была на вечарыне ў якасці гасціннай гаспадыні: сёлета музей атрымаў пад сваю апеку і самы важны будынак горада – Мінскую гарадскую Ратушу. Вынікі вайны 1812 года, дарэчы,

адбіліся на гісторыі губернскага Мінска, а выстава, дзе прадстаўлены розныя па жанрах і стылі творы, паказвае, як маладое пакаленне ўспрымае падзеі далёкага мінулага. Вядучая Алена Папова, намеснік дырэктара Беларускага зялёнага крыжа, адзначыла: моцную падтрымку выставе аказаў Расійскі цэнтр навукі і культуры ў Мінску. Першы сакратар пасольства Расіі ў Беларусі, намеснік кіраўніка цэнтра Алена Маслава падкрэсліла, што супрацоўніцтва будзе прадоўжана.

На выставе прэзентаваны лепшыя творы з пленэра. У гадавым праекце “Перазоў стагоддзяў: 1812-2012” удзельнічалі мастакі і скульптары, музыкі і гісторыкі. Група мастакоў кіраваў выкладчык з Магілёва Дзмітрый Пухоўскі. Ён быў на двухтыднё-

У гарадской Ратушы юныя ўдзельнікі пленэра знаёмяцца з гісторыяй Мінска

вым жнівёньскім пленэры, сам працаваў за мальбертам, і ягоныя пейзажы таксама ёсць на выставе. Дзмітрый распавёў, што пад час пленэру ўдзельнікі пабывалі ў Барысаве, на рацэ Бярэзіне ля вёскі Студзёнка, на Брылёўскім полі, у мужчынскім манастыры, наведалі гістарычныя месцы Гродна, сустракаліся з цікавымі людзьмі, гісторыкамі, краязнаўцамі. Кожны імкнуўся перадаваць у сваіх творах як дэталі, так і дух мінуўшчыны, паглыбіцца ў падзеі даўніх часоў. Таму і ў работах удзельнікаў выставы, як званочки, перагукваюцца 1812 і 2012 гады.

Побач размешчаны карціны

“Бярэзіна 1812 г.” Тамары Дварэцкай з Гомеля і “Бярэзіна праз 200 гадоў” Валерыя Лысака з Кіева, “Размова аб мінулым” Юліі Мацыгор з Астрахані і “Маладое пакаленне” Сяргея Пеліхава з Валгаграда. Прыцягвае ўвагу і скульптурная работа Алеся Мацілы, выкладчыка Беларускага дзяржуніверсітэта культуры і мастацтваў. Асабліва была адзначана работа “Праз стагоддзі” маладога мастака з Магілёва Юрыя Сяргейчыка.

Дырэктар Беларускага зялёнага крыжа Уладзімір Шаўцоў падкрэсліў, што выстава — важная вяха ў супрацоўніцтве краін, спроба адчуць дух тых часоў і падзей

200-гадовай даўніны. У заключнай частцы імпрэзы ўдзельнікі ўрачыстасці пабачылі тэатралізаванае прадстаўленне “Ішоў снег” франкафоннага тэатра “Clartés” і ўзорнага тэатра-студыі “Клас-А!” ў пастаноўцы Таццяны Шылавай і Ліліі Шабуневіч. Вучні мінскай гімназіі № 74 на беларускай, рускай і французскай мовах з выкарыстаннем урыўкаў з твораў В. Гюго, А. Міцкевіча, П. Рэмбо, П.-Ж. Беранжэ і іншых аўтараў гаварылі пра вайну 1812 года. Згадвалася і гістарычная пераправа цераз раку Бярэзіну ў лістападзе, пасля якой вялікая армія Напалеона як баяздольная сіла перастала існаваць.

ГЛЫБІНКА

“Наступная станцыя — Парэчча...”

Менавіта ў гэтым мястэчку 150 гадоў таму быў пабудаваны першы ў Беларусі чыгуначны вакзал

Іна Ганчаровіч

Так, сёлета Беларуская чыгунка адзначае свае 150-я ўгодкі: 15 снежня. Час жыцця магістралі адлічваецца з моманту, як адкрыўся рух на ўчастку Парэчча—Гродна. На станцыі Парэчча быў пабудаваны і першы ў Беларусі чыгуначны вакзал. Прыгожы і вытанчаны, ён стаў не толькі своеасаблівым цэнтрам грамадскага жыцця Парэчча, але і знакавым месцам савецкай кінаіндустрыі. “Двое на востраве слёз”, “Жывы зрэз”, “Мяне завуць Арлекін”, “Міколка-паравоз” — у гэтых і іншых фільмах бачны той адметны будынак.

Пра гісторыю ўзнікнення мястэчка на беразе возера Малочнага, у 30 кіламетрах ад Гродна, цікавыя падзеі тых месцаў мне расказала завуч Парэцкай сярэдняй школы Наталля Даніловіч. Адна з версій паходжання назвы — ад месцазнаходжання вёскі: менавіта ля ракі, уздоўж яе. Кажуць, Парэчча ўзнікла па рэках, якія раней былі злучаны ў адзіную водную сістэму каналамі. Старажылы ж лічаць, што калі шло будаўніцтва чыгункі Санкт-Пецярбург—Варшава, то ўчасткі, дзе клаліся рэйкі, былі густа аброслыя кустамі дзікай чырванай смародзіны, якую на Беларусі называюць парэчкамі. Адсюль

і назва. А пракладка гэтай ніткі расійскай чыгункі была знакавай, з’явай у рэгіёне.

Указ Імператара наконт будаўніцтва выйшаў 31 студзеня 1852 года. Ходам работ кіравалі замежныя інжынеры, асноўнай рабслай спачатку былі арцелі мужыкоў з цэнтральных расійскіх губерняў, ужо з вопытам будаўніцтва Пецярбургска-Маскоўскай лініі. Рэйкі вазілі з Ноўгарада і Бранска, Смаргонь пастаўляла крапёж і цвікі, Рыжскі завод — вагоны, а паравозы — Бранск і Тула. І ўжо праз дзесяць гадоў праз Парэчча на Гродна прайшла чыгунка, а на ёй па праекце архітэктара Маякоўскага быў узведзены вялікі і прыгожы вакзал. Дарэчы, станцыя доўгі час мела назву Друскенікі, апошні раз яна сустракалася ў выдадзеным па-польску геаграфічным слоўніку 1887 года. Надпісы на дзвярах вакзала па-літоўску былі аж да 90-х гадоў мінулага веку: да 1994 года станцыя адносілася да Літоўскай чыгункі.

Гэта быў буй-

ны чыгуначны вузел з рамонтным дэпо, складамі. З дамамі для чыгуначнікаў і клубам, бібліятэкай. Быў у Парэччы і свой аркестр. Прывакзальную плошчу лічылі гэткім, як цяпер кажуць, тусовачным месцам: там прызначаліся спатканні, ладзіліся гульні, па святах і выхадных гудзеў вялікі кірмаш. З вакзала цягнікі ішлі на Гродна, Вільнюс, Друскенінкай.

Глядзіш старыя фотаздымкі — і ўнікае пытанне: чаму гэта раптам за 30 вёрст ад Гродна была збудавана такая вялікая станцыя? “На тое былі асаблівыя прычыны, — тлумачыць Наталля Даніловіч. — Станцыя Парэчча адыграла вялікую ролю ў падрыхтоўцы паўстання 1863-1864 гадоў пад кіраўніцтвам Кастуся Каліноўскага. Гісторык Е. Арлоўскі ў кнізе “Тарадзенская даўніна” піша: “Чыгунка Санкт-Пецярбург—Варшава была пабудавана кам-

паніяй французскіх інжынераў, у ліку якіх было шмат палякаў з французскімі пашпартамі”. А сярод іх, паводле гістарычных дакументаў, было нямала прыхільнікаў Каліноўскага. Тым і тлумачыцца некаторыя акалічнасці. Гэтая мясцовасць была вельмі зручнай для арганізацыі цэнтра польскай патрыятычнай дзейнасці. Дрымуць лясы, якія цягнуліся тады па абодва бакі чыгункі, палягчылі забеспячэнне паўстанцаў зброяй. Склады маглі служыць месцам яе захоўвання. Па-другое, Парэчча было злучана грунтовай дарогай з Друскенікамі — месцам для лячэння і аздаравлення высокапастаўленых асоб”.

У час Вялікай Айчыннай вайны будынак вакзала быў часткова разбураны. Яго аднавілі, зноў надалі адметнасць прыгожаму і ў той жа час суроваму месцу: гавораць, кожны метр чыгункі каштаваў аднаго чалавечага жыцця.

І сёння вакзал — прадмет гонару жыхароў Парэчча. Ім нездарма захапляюцца і шматлікія турысты, шляхі якіх вядуць праз гэтае мястэчка. А плошча пры вакзале так і застаецца самым бойкім месцам. Працуе і базарчык, які з задавальненнем наведваюць як мясцовыя жыхары, так і з навакольных вёсак. У народзе, дарэчы, кажуць: мястэчка Парэчча. “Па гэты час некае на паравочваецца язык называць Парэчча вёскай ці аграгарадком, — прызначае Наталля Даніловіч. — Тут так прыгожа! І жывуць дзівосныя, сардэчныя людзі: палякі, літоўцы, яўрэі, рускія, беларусы. Кажуць, паселішча называлі мястэчкам яшчэ ў тых паўсотні яўрэйскіх сем’яў, што ўпершыню пасяліліся тут. А будаўніцтва чыгункі стала пачаткам Парэчча”.

Я чую ў словах настаўніцы ноткі настальгіі, лёгкай тугі па тых часах, калі ўсе маглі хоць штодзень без праблем ездзіць у прыгожы літоўскі гарадок Друскенінкай. Каб пагуляць па яго ўтульных парках, пасядзець у кафэ, проста пахадзіць па крамах. Гэта ўсяго ў 17 кіламетрах ад Парэчча. І месцячоўцы настальгічна спадзяюцца, што з часам ізноў, як і 150 гадоў таму, самы кароткі шлях з Пецярбурга ў Заходнюю Еўропу будзе ўсё ж праходзіць праз Парэчча.

Вакзалу ў Парэччы ўжо 150 гадоў, а выглядае ён — як новы

ВІТАЛЬ РАКОВІЧ

Такой прыгожай бачыцца Вілейка з вышыні

РАКУРС

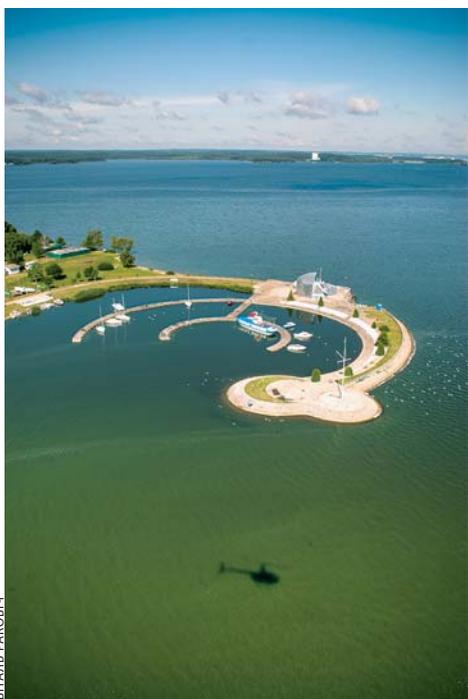
Краявіды з вышыні птушынага палёту

Неяк у электроннай скрынцы рэдакцыйнай пошты з'явілася спасылка на краявіды Казахстана: яе скінуў Сяргей Залеўскі з Петрапаўлаўска. Здымкі зроблены з верталёта і на зямлі летам, калі авіяпатрулі ахоўвалі там ласы ад пажараў. Стэп, горы, азёры, рэкі — прыгожа! Я падзяліўся спасылкай з фатографам Віталем Раковічам, ён таксама парадаваўся за калегу, а потым занёс у рэдакцыю на кампакт-дыску і “свой варыянт” погляду на родную зямлю з вышыні птушынага палёту. Маўляў, і беларусы таксама ўмеюць не толькі лятаць у паднябессі, але і па-мастацку фіксаваць непаўторныя імгненні.

Іван Ждановіч

Варта прызнаць: здымкі, зробленыя з такіх ракурсаў, не часта сустрачэнш. Хіба што Мінск і абласныя цэнтры беларускія фотамастры аглядзелі, рыхтуючы розныя заказныя альбомы. А ў глыбінку з вышыні найбольш часта заглядае, мабыць, нястомны фотавандроўнік Сяргей Плыткевіч. Ён любіць здзіўляць глядача незвычайнымі кадрамі ў стылі знакамітага кінафільма “Салярс”, гэтакімі зялёнымі выспачкамі дрэў у бязмежным акіяне вады. Вельмі ўражае. Дарэчы, у кнігарнях можна знайсці і набыць яго фотаальбом “Беларуская экзотыка” і іншыя — добры падарунак на ўспамін пра “зямлю пад белымі крыламі”.

Віталь Раковіч фотаальбомаў пакуль не мае, хоць персанальныя выставы ў яго былі. І стылізаваныя пад даўніну здымкі-карціны храмаў можна знайсці ў інтэрнэце. Будзеце мець магчы-

ВІТАЛЬ РАКОВІЧ

Пралятаючы над Мінскім морам

масць — палюбуецца, напрыклад, якімі загадкавымі пабачыў мінчанін храмы Вільнюса. Гэта сапраўды мастацкія творы. Часцей, чым з верталётнага верху, ён здымае знізу: ужо больш за дваццаць гадоў займаецца спелеалогіяй, нават сам водзіць групы па падземных маршрутах у розных горных масівах,

Царква і касцёл у Вілейцы стаяць побач

багатых на пячоры. А фотаздымкі, якія Віталь прынёс у рэдакцыю, ён зрабіў пад час палёту з Мінска ў Вілейку — горад пры вялікім Вілейскім вадасховішчы, вада з якога паступае і ў сталіцу. На здымку бачны і прыгожы прычал на ўзбярэжжы Мінскага мора, якое, дарэчы, немаленькім глядзіцца.

Там ёсць магчымасці для заняткаў ветразевым спортам, віндсерфінгам, праходзяць міжнародныя спаборніцтвы.

Фатограф раскажаў, што здымаць з верталёта — не вельмі камфортны занятак. Даводзіцца працаваць на моцным ветры з адкрытым саломам, каб шкло не давала блікаў і не скажала вы-

яву. Асабліва няпроста ўтрымліваць раўнавагу пры манеўрах машыны. Яшчэ ж даводзіцца кадр выбудоўваць імгненна: праз секунду ён ужо іншы. Тым не менш Віталь здолеў арганічна ўпісацца ў траекторыю палёту, разгледзець як блакітна-зялёныя краявіды на шляху ў Вілейку, так і гарадскую забудову, у якой здаўна гарманічна суседзяць два храмы: праваслаўны і каталіцкі.

...Прызнацца, я вельмі люблю горы. Ды ўсё ж, пагадзіцеся, жыць камфортнай, асабліва ў сцюдзёную пару, у беларускім умераным клімаце, пад абаронай нашых лясоў, якія не даюць надта разганяцца шквалістым пранізлівым вятрам. Так, дзікая прырода, суровая прыгажосць гор і стэпаў далёкай краіны выклікаюць эстэтычную асалоду. Але ж родныя пейзажы грэюць сэрца. Можа, таму нам цёпла тут і тады, калі з-за шэрых аблокаў на зямлю апускаецца белая зіма.

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

І словы, і вобразы...

Кацярына Мядзведская

Вершы і ўрыўкі з прозы Янкі Купалы і Якуба Коласа гучалі ў Кішыніёве

Творчы вечар, прысвечаны 130-м угодкам Янкі Купалы і Якуба Коласа, прайшоў у Малдове. Імпрэзу ладзілі сумесна Беларускай абшчына і пасольства Беларусі. А на пачатку творчай сустрэчы адкрылася выстава сучаснага Беларускага абшчыны: мастацкія фотаздымкі прадставіла Ганна Мазур, карціны — Вячаслаў Ігнаценка. Творы іх сумеснай экспазіцыі з красамоўнай назвай “Беларусь мая сінявокая” здзіўным чынам пераклікаюцца з мастацкімі вобразамі і паэтычнымі радкамі твораў Купалы і Коласа. Бо на здымках, палотнах адлюстраваны краявіды, здзіўнай прыгажосці куточки Бацькаўшчыны.

Шмат гаварылася на вечарыне пра тое, што творчасць пісьменнікаў Янкі Купалы і Якуба Коласа ўжо стала інтэрнацыянальнай. “Нездарма ж іх вершы перакладзены на сорак моў свету, — падкрэсліў старшыня Беларускай абшчыны Юрый Статкевіч. — А творы песняроў цікавыя і сёння бадай таму, што нясуць у сабе вялікі зарад патрыятызму, любові да Бацькаўшчыны, народа, роднай зямлі”.

Ганна Мазур і Вячаслаў Ігнаценка

Класікаў беларускай літаратуры ведаюць і шануюць у Малдове. Так, пад час літаратурнай імпрэзы ў Кішыніёве шмат гаварылася пра жыццёвыя шляхі і творчасць песняроў, былі паказаны дакументальныя фільмы пра іх. Беларусы чыталі вершы і ўрыўкі з праявітых твораў Купалы і Коласа, ды і ўласныя вершы, прысвечаныя класікам. А народная артыстка Малдовы Маргарыта Івануш і спявак Віктар Навіцкі пранілі выканалі песні на вершы знакамітых юбіляраў.

У творчым вечары ўдзельнічалі і прадстаўнікі рускай, украінскай, польскай, эстонскай суполак Малдовы. І ўсе адзначалі, як важна зберагаць духоўную спадчыну Беларусі, дзякавалі арганізатарам за магчымасць далучыцца да высокага мастацтва. Напрыканцы гасцей чакаў пачастунак: кожны паспрабаваў смачныя дранікі і мачанку, якія прыгатавалі жанчыны з беларускай суполкі.